

Kinderen met autisme en een verstandelijke beperking hebben in hun communicatie vaak veel baat bij visuele hulpmiddelen. Nederlands ondersteund met Gebaren (NmG) en Stippencoach zijn hiervan goede voorbeelden.

Communiceren met taal, gebaren én plaatjes

Door Pieter Reintjes

Nederlands ondersteund met Gebaren (NmG) is een onderdeel van Totale Communicatie, de basishouding in de omgang met mensen met een verstandelijke beperking. Hierbij gebruikt men alle communicatiemiddelen, zoals gebaren, gesproken taal, tekeningen, foto's en picto's. Logopediste Annemieke Bastiaans gebruikt NmG, maar maakt ook filmpjes en kreeg de Branco van Danzigt-prijs voor haar logopedische prentenboekenserie *Klankenland*.

Langere verwerkingstijd

'Mensen met een beperking hebben vaak een zwak auditief geheugen,' zegt Annemieke. Als je een woord alleen maar zegt, is het snel weer weg. Met gebaren die het uitspreken van een woord ondersteunen, is het woord wat langer zichtbaar. Dat is het helemaal als we ook een picto gebruiken. Dat is prettig voor kinderen met autisme die een langere verwerkingstijd nodig hebben.'

Annemieke Bastiaans is logopediste op de zml-school de Ark in Gouda en heeft haar eigen bedrijf Voice Joy. Zij ontwikkelde de logopedische prentenboekenserie *Klankenland*. Meer info: klankenland.nl, symbaloo.com/embed/klankenland

Bij kinderen met autisme en een verstandelijke beperking werkt het koppelen van een woord aan een beeld erg goed. In de basis begrijpen kinderen woorden die iets concreets aanduiden eerder. Bij het woord 'ventilator' hoort een concreet gebaar en een plaatje, maar een woord als 'schuilen' is moeilijker te vatten.

Zelf naspelen

Daarom gebruikt Annemieke ook andere middelen, zoals toneelspel: 'schuilen' brengt zij bijvoorbeeld eenvoudig in beeld door onder de tafel te gaan zitten. 'Ik zie dat leerlingen zich een woord eigen hebben gemaakt als zij het later naspelen, bijvoorbeeld op het schoolplein. Zo was er een meisje dat het woord 'stop' in NmG ging gebruiken en daarmee haar grenzen kon aangeven. Welke leerling er van NmG gebruik gaat maken, kun je van tevoren niet zeggen. De een is motorisch te zwak, maar een ander pakt het goed op.'

Pionieren

Annemieke weet inmiddels wat goed werkt in NmG, maar had behoefte aan meer materiaal. 'Veel aangeboden communicatie gaat voor onze leerlingen te snel. We wilden een langzamere uitspraak, kortere zinnen en ook langzamere gebaren. Daarom heb ik samen met mijn collega Roos de Boo zelf korte filmpjes gemaakt, waarin we gebaren gebruiken. Voor de verdieping ervan gebruik ik pictozinnen, gemaakt met pictoschrijver.nl.' In haar - in eigen beheer ontwikkelde - logopedische

José Veen-Roelofs is kinderdiëtist, diëtist VG en eigenaar van de methode Stippencoach. Er is een methodeboek, een werkboek en een stippenboek, evenals een digitale versie. Uitgever: Stippencoach BV. Meer info: stippencoach.nl

José Veen-Roelofs heeft al 25 jaar ervaring met gewichtsbeheersing via de door haarzelf ontwikkelde Stippencoach-methode. Deze werd aanvankelijk vooral ingezet voor mensen met het Prader Willi Syndroom, maar José kwam erachter dat het voor vele anderen ook werkt. 'Kinderen met autisme en een verstandelijke beperking hebben baat bij duidelijkheid op een eenvoudige visuele manier,' zegt José.

Voeding visualiseren

De kern van Stippencoach is hetzelfde gebleven. José: 'Het is mensen op hun niveau duidelijk maken hoe het zit met voeding. Mensen die echt te zwaar zijn, krijgen problemen met bijvoorbeeld hun knieën en dan zijn een goede voeding en afvallen belangrijk. Door voeding te visualiseren en er stippen aan te hangen, kunnen zij zelf keuzes maken. Natuurlijk willen ze graag dat gebakje, maar met de stippen hebben ze een hulpmiddel in handen, waarmee zij ook begrijpen dat dat soms niet kan en hoe zij kunnen afvallen.'

'Je ziet letterlijk voor je wat en hoeveel je mag eten'

Geen discussie meer

José bepaalt aan de hand van de individuele situatie wat het stippenadvies wordt: in plaatjes en in stippen. Door de inname aan energie te visualiseren in een aantal stippen per dag en door met de kleur van de stippen aan te geven wat gezond is (groen) en wat minder gezond (oranje) om te eten, krijgen mensen vat op hun voeding. Mensen met autisme en een verstandelijke beperking zien letterlijk voor zich wat en hoeveel zij mogen eten. Een ander voordeel is dat Stippencoach ook de omgeving duidelijkheid geeft. Geen discussie, alles ligt vast in het advies en dat geeft veel rust bij de ouders, bij opa en oma, bij het team en iedereen die het kind begeleidt.

Positieve insteek

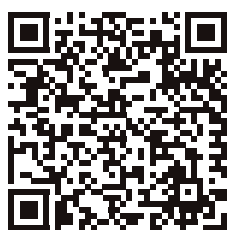
José: 'We verbieden in principe niets. De normen voor gezonde dan wel minder gezonde voeding zijn met de laatste richtlijnen wel strenger geworden. Maar Stippencoach kiest voor de positieve insteek. Alles mag, als je maar weet hoeveel, zodat het past binnen jouw stippenadvies. Het stippenboek met producten laat zien hoe je met producten kunt variëren. Eten via de stippen moet leuk zijn en kan zelfs een way of life worden.' ●

Lees ook het artikel over eetproblemen in dit magazine, vanaf pag. 8.

Meer info over de NVA-Expertgroep Autismen en Verstandelijke Beperking: autisme.nl of mail naar: expertgroeppvb@autisme.nl

Download de volledige flyer met kwaliteitseisen van de Expertgroep ASS en VB via autisme.nl of scan de QR-code

prentenboeken *Klankenland*, corresponderen alle zinnen op de bladzijde met de afbeelding. Daarnaast laat zij de leerlingen de taal in het verhaaltje ervaren door het samen na te spelen.

Beter praten

Annemieke: 'Wij werken ook met thema-onderwijs in perioden van zes weken, zodat we via NmG, picto's, de filmpjes en de (logopedische) prentenboeken via visualisatie, herhaling en

ervaring de woorden kunnen verduidelijken.' Sommigen vinden het leuk om via NmG te communiceren, maar anderen zitten in hun eigen wereld en zijn minder geboeid. Dan sluit Annemieke aan op iets wat het kind wel heel leuk vindt. 'Mensen zijn overigens vaak bang dat leerlingen door de gebaren minder goed gaan praten, maar zij gaan juist beter praten. Want als het kind ervaart dat het met gebaren kan communiceren, ontdekt het dat het belang heeft bij communicatie. En dan komt dat praten ook.' ●

'Als je een woord alleen maar zegt, is het snel weer weg'

